

Ο γεωτουρισμός ως μέσο αύξησης της παραμονής και διάχυσης επισκεπτών στην ενδοχώρα: Η περίπτωση του Γεωπάρκου Μετεώρων – Πύλης

Αβραμόπουλος Ε.^{1,}*

1. Παγκόσμιο Γεωπάρκο UNESCO Μετεώρων-Πύλης, Ευθ. Βλαχάβα 1, Καλαμπάκα
422 00

* dimarxos@dimosmeteoron.com

Ο ρόλος του γεωτουρισμού και άλλων μορφών εναλλακτικού τουρισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη της ενδοχώρας και των ορεινών κοινοτήτων αγγίζει άμεσα την περιοχή μας. Το Γεωπάρκο Μετεώρων – Πύλης, αναγνωρισμένο ως Παγκόσμιο Γεωπάρκο UNESCO, εκτείνεται σε περίπου 2.500 km² και περιλαμβάνει τα διεθνώς αναγνωρισμένα Μετέωρα, αλλά και σημαντικούς γεώτοπους που παραμένουν λιγότερο γνωστοί στην ενδοχώρα. Είναι ένας χώρος όπου η γεωλογική ιστορία, η μοναστική παράδοση, το φυσικό περιβάλλον, τα χωριά, οι ορεινές διαδρομές και η τοπική παραγωγή μπορούν να λειτουργήσουν όχι αποσπασματικά, αλλά ως ένα ενιαίο αναπτυξιακό σύνολο.

Τα Μετέωρα αποτελούν έναν παγκόσμια αναγνωρίσιμο προορισμό. Η εικόνα των βράχων και των μοναστηριών προσελκύει κάθε χρόνο πάνω από 2.000.000 επισκέπτες και αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα στοιχεία ταυτότητας της περιοχής. Μέχρι σήμερα, η επισκεψιμότητα αυτή συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τον θρησκευτικό και προσκυνηματικό χαρακτήρα των Μετεώρων. Ωστόσο, η διάρκεια παραμονής των επισκεπτών είναι συχνά μικρή και τα οφέλη δεν διαχέονται επαρκώς στην ενδοχώρα και στις ορεινές κοινότητες.

Το ζητούμενο, λοιπόν, είναι να εμπλουτίσουμε αυτή την εικόνα, αναδεικνύοντας τον γεωτουρισμό ως μια εναλλακτική πρόταση, ώστε ο επισκέπτης να έχει λόγους να μείνει περισσότερο ή να επιστρέψει στην περιοχή. Η βασική πρόκληση είναι πώς οδηγούμε τον επισκέπτη από τα γνωστά Μετέωρα και την Καλαμπάκα προς την ενδοχώρα, ώστε να γνωρίσει ουσιαστικές εμπειρίες στο ορεινό τμήμα του Γεωπάρκου. Με άλλα λόγια, πώς διασφαλίζουμε ότι τα οφέλη του τουρισμού δεν συγκεντρώνονται μόνο σε περιορισμένες ζώνες, αλλά διαχέονται σε περισσότερες κοινότητες.

Δεν αρκεί να αυξάνουμε τον αριθμό των επισκεπτών. Η πραγματική πρόκληση είναι να αυξήσουμε την ποιότητα της εμπειρίας, τη διάρκεια παραμονής και το τοπικό αποτύπωμα κάθε επισκέπτη. Ένας επισκέπτης που έρχεται για λίγες ώρες, βλέπει τα μοναστήρια και αποχωρεί, έχει περιορισμένη σύνδεση με τον τόπο. Αντίθετα, ένας επισκέπτης που μένει δύο ή τρεις ημέρες, περπατά μια διαδρομή, επισκέπτεται έναν γεώτοπο, γνωρίζει ένα χωριό, δοκιμάζει ένα τοπικό προϊόν και συναλλάσσεται με τους ντόπιους, δημιουργεί πολύ μεγαλύτερη οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική αξία.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο γεωτουρισμός δίνει μια ισχυρή απάντηση. Δεν είναι απλώς μια ειδική μορφή εναλλακτικού τουρισμού. Είναι ένα εργαλείο οργάνωσης του τόπου, που συνδέει τη γεωλογική και πολιτιστική αξία με την τοπική οικονομία, την εμπειρία του επισκέπτη και τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων.

Για το Γεωπάρκο Μετεώρων – Πύλης, η στρατηγική εφαρμογής του γεωτουρισμού μπορεί να στηριχθεί σε τρεις βασικές κατευθύνσεις.

Η πρώτη είναι η ερμηνεία του τόπου και η αποτελεσματική προβολή του στον επισκέπτη. Ο επισκέπτης πρέπει να μπορεί να κατανοεί το τοπίο που βλέπει. Να μην βλέπει μόνο τους βράχους, τα μονοπάτια, τα ποτάμια ή τα γεφύρια ως εικόνες, αλλά ως στοιχεία μιας μεγαλύτερης ιστορίας. Η ερμηνεία αυτή δεν χρειάζεται να είναι βαριά ή ακαδημαϊκή. Πρέπει να είναι απλή, σύγχρονη και χρήσιμη: να εξηγεί στον επισκέπτη τι βλέπει, πού βρίσκεται, πώς μπορεί να κινηθεί και γιατί αξίζει να παραμείνει περισσότερο στην περιοχή. Σε αυτό συμβάλλουν καθοριστικά τα κέντρα πληροφόρησης, οι ενημερωτικές πινακίδες, οι ψηφιακοί χάρτες, τα QR codes, οι εφαρμογές και οι θεματικές διαδρομές που συνδέουν σημεία ενδιαφέροντος με κοινή αφηγηματική ταυτότητα.

Η δεύτερη κατεύθυνση είναι η διασύνδεση των Μετεώρων με τα σημεία ενδιαφέροντος της ενδοχώρας. Τα Μετέωρα δεν πρέπει να λειτουργούν ως μεμονωμένος τουριστικός προορισμός, αλλά ως πύλη εισόδου σε ένα ευρύτερο δίκτυο εμπειριών. Από τα Μετέωρα, ο επισκέπτης πρέπει να μπορεί να οδηγηθεί προς την ενδοχώρα, τους γεωτόπους και τα χωριά του Δήμου Μετεώρων και του Δήμου Πύλης. Η διασύνδεση αυτή μπορεί να πάρει τη μορφή γεωλογικών, περιπατητικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών, γαστρονομικών ή εκπαιδευτικών διαδρομών. Έτσι, ο επισκέπτης δεν καλείται απλώς να δει περισσότερα σημεία, αλλά να ακολουθήσει μια συνεκτική εμπειρία.

Για τον λόγο αυτό, η στρατηγική του Γεωπάρκου Μετεώρων – Πύλης δεν περιορίζεται μόνο στη διασύνδεση των σημείων ενδιαφέροντος, αλλά περιλαμβάνει και τη συστηματική προβολή τους προς τον επισκέπτη. Το Κέντρο Πληροφόρησης του Γεωπάρκου, σε κεντρικό σημείο της Καλαμπάκας, το Γεωλογικό Μουσείο Μετεώρων, το Κέντρο Ψηφιακής Αναπαράστασης και το Σπήλαιο της Θεόπετρας λειτουργούν ως βασικά σημεία ενημέρωσης και προσανατολισμού. Μέσα από ενημερωτικά έντυπα, χάρτες, προτεινόμενες γεωδιαδρομές και ψηφιακό υλικό, μπορούν να προβάλλουν συστηματικά το Γεωπάρκο, το σύνολο των γεωτόπων και τις διαδρομές του.

Η τρίτη κατεύθυνση είναι η δημιουργία μιας κοινής γεωτουριστικής ταυτότητας για την τοπική οικονομία και τις κοινότητες. Μέχρι σήμερα, η περιοχή έχει συνδεθεί κυρίως με τον θρησκευτικό τουρισμό και την επίσκεψη στα μοναστήρια των Μετεώρων. Αυτή η διάσταση αποτελεί τεράστιο πλεονέκτημα και αναπόσπαστο μέρος της ταυτότητάς μας. Ωστόσο, το Γεωπάρκο μάς δίνει τη δυνατότητα να αναδείξουμε μια ευρύτερη μορφή τουρισμού: τον γεωτουρισμό, που έχει ως κίνητρο την κατανόηση και την απόλαυση της γεωλογικής κληρονομιάς ενός τόπου, με τρόπο που προάγει την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών.

Ο γεωτουρισμός συνδέει το τοπίο, τη γεωλογία, τη φύση, τα χωριά, τις διαδρομές, την τοπική παραγωγή και την αυθεντική εμπειρία. Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά, δεν αρκεί κάθε επιχείρηση ή φορέας να κινείται μόνος του. Οι ξενώνες, οι επιχειρήσεις εστίασης, οι παραγωγοί τοπικών προϊόντων, οι οδηγοί βουνού, οι επαγγελματίες του τουρισμού και οι πολιτιστικοί σύλλογοι χρειάζεται να λειτουργήσουν με κοινή ταυτότητα, κοινή κατεύθυνση και κοινή αφήγηση. Να παρουσιάζουν την περιοχή όχι ως άθροισμα μεμονωμένων σημείων, αλλά ως μια ενιαία εμπειρία Γεωπάρκου.

Αυτό σημαίνει συνεργασία στην πράξη: κοινές προτάσεις διαδρομών, σύνδεση των καταλυμάτων με τοπικές εμπειρίες, ανάδειξη τοπικών προϊόντων μέσα στην τουριστική εμπειρία, συνεργασία με οδηγούς βουνού και ανθρώπους που γνωρίζουν το

φυσικό περιβάλλον, καθώς και ενεργή συμμετοχή των πολιτιστικών συλλόγων στη δημιουργία θεματικών δράσεων. Ιδιαίτερη σημασία έχει και η θεσμοθέτηση γιορτών και εκδηλώσεων που συνδέονται με τη γεωλογία, τους γεώτοπους, τη φύση, τα μονοπάτια, τα τοπικά προϊόντα και την πολιτιστική ταυτότητα των κοινοτήτων. Με αυτόν τον τρόπο, οι γιορτές, οι αφηγήσεις, οι παραδόσεις, η γαστρονομία και οι ήπιες δραστηριότητες στη φύση γίνονται βασικά στοιχεία μιας ολοκληρωμένης εμπειρίας που δίνει στον επισκέπτη λόγους να μείνει περισσότερο, να γνωρίσει την ενδοχώρα και να στηρίξει την τοπική οικονομία.

Βεβαίως, αυτή η προοπτική δεν μπορεί να στηριχθεί σε άναρχη αύξηση της επισκεψιμότητας. Το Γεωπάρκο είναι ένας ζωντανός και ευαίσθητος τόπος. Η γεωλογική, περιβαλλοντική και πολιτιστική του αξία απαιτεί προσοχή. Η ανάπτυξη πρέπει να βασίζεται στην ισορροπία: αξιοποίηση χωρίς αλλοίωση, προβολή χωρίς υπερεκμετάλλευση, πρόσβαση χωρίς υποβάθμιση. Ο στόχος δεν είναι να μεταφέρουμε απλώς την πίεση από ένα σημείο σε ένα άλλο. Ο στόχος είναι να οργανώσουμε καλύτερα τις ροές, να δημιουργήσουμε ποιοτικότερες εμπειρίες και να ενισχύσουμε περιοχές που σήμερα μένουν λιγότερο ορατές στον επισκέπτη.

Σε αυτή την προσπάθεια, ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι καθοριστικός. Ο Δήμος μπορεί να λειτουργήσει ως συντονιστής και ως εγγυητής μιας κοινής στρατηγικής, φέρνοντας κοντά τους διαχειριστές του Γεωπάρκου, τους γεωεταίρους, τους επαγγελματίες του τουρισμού, τους παραγωγούς, τους πολιτιστικούς φορείς, τις κοινότητες και τους εκπαιδευτικούς φορείς.

Η αναγνώριση του Γεωπάρκου Μετεώρων – Πύλης από την UNESCO μάς δίνει τη δυνατότητα να επαναπροσδιορίσουμε το τουριστικό μας μοντέλο. Η κατανόηση της γεωλογικής και πολιτιστικής αξίας του Γεωπάρκου αποτελεί τη βάση. Το ζητούμενο είναι να μετατρέψουμε αυτή τη γνώση σε πράξη: σε συνέργειες μεταξύ των γεωεταίρων, σε οργανωμένες διαδρομές σε ολόκληρο το Γεωπάρκο, σε καλύτερες εμπειρίες για τον επισκέπτη και σε πραγματικό όφελος για τις τοπικές κοινωνίες.

Καλούμαστε, λοιπόν, να περάσουμε από τη σύντομη στάση στην ουσιαστική εμπειρία. Από τον επισκέπτη που βλέπει μόνο το εμβληματικό τοπίο, στον επισκέπτη που βιώνει εμπειρίες και συνδέει τόπους της ευρύτερης περιοχής με γεωλογικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές διαδρομές. Αυτή είναι η μεγάλη ευκαιρία: η παγκόσμια ακτινοβολία των Μετεώρων να λειτουργήσει ως μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης για ολόκληρη την ενδοχώρα του Γεωπάρκου.

Με τον γεωτουρισμό στοχεύουμε στον επισκέπτη που μένει, περιπλανιέται, γνωρίζει, συμμετέχει και επιστρέφει. Αυτή είναι η προοπτική που θέλουμε να χτίσουμε στο Γεωπάρκο Μετεώρων – Πύλης.

Λέξεις – Κλειδιά: Βιώσιμη Ανάπτυξη, Διαχείριση Ροών, Ανάπτυξη Ενδοχώρας, Διάχυση Τουρισμού